

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/983 ning Euroopa Komisjoni direktiivide (EL) 2019/1831 ja (EL) 2019/1832 ülevõtmisega seotud Vabariigi Valitsuse töötervishoidu ja tööohutust puudutavate määruste muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 11. jaanuari 2000. a määrust nr 12 „Isikukaitsevahendite valimise ja kasutamise kord“ (edaspidi *isikukaitsevahendite määrus*) ning Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määrust nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ (edaspidi *ohtlike kemikaalide määrus*).

Isikukaitsevahendite määruse muutmine on tingitud vajadusest viia Eesti kehtiv õigus vastavusse Euroopa Komisjoni direktiiviga (EL) 2019/1832, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/656/EMÜ, mis käsitleb töötajate isikukaitsevahendite kasutamisega seotud tervisekaitse ja ohutuse miinimumnõudeid (edaspidi *direktiiv (EL) 2019/1832*).

Direktiivi (EL) 2019/1832 eesmärk on ajakohastada isikukaitsevahendite valimise eeskirju, lihtsustades seeläbi tööandjate isikukaitsevahendite valimist. Eelnõuga tehtavad muudatused isikukaitsevahendite määruks on tehnilist laadi.

Ohtlike kemikaalide määruse muutmine on tingitud vajadusest viia Eestis kehtiv õigus vastavusse 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/983, millega muudetakse Euroopa komisjoni direktiivi 2004/37/EÜ, mis käsitleb töötajate kaitset tööalsetel kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest (edaspidi *direktiiv (EL) 2019/983*), ja 2) Euroopa Komisjoni direktiiviga (EL) 2019/1831, millega muudetakse Euroopa Komisjoni direktiivi 98/24/EÜ, mis käsitleb töötajate tervise ja ohutuse kaitset keemiliste mõjuritega seotud ohtude eest tööalsetel (edaspidi *direktiiv (EL) 2019/1831*).

Direktiivi (EL) 2019/983 eesmärk on vähendada töötajate kokkupuudet töökeskkonnas esinevate kantserogeenide ja mutageenide ainetega, mis võivad ohustada töötajate tervist ja põhjustada vähki. Direktiivi (EL) 2019/1831 uute piirnõuete kehtestamise eesmärk on aidata tööandjal riske kindlaks määrata ja hinnata ning seeläbi vähendada töötaja tervise kahjustamist kokkupuutel ohtlike kemikaalidega.

Eelnõuga täiendatakse ohtlike kemikaalide määruse lisa uute kantserogeenide ja keemiliste ainete (edaspidi *ohtlike kemikaalid*) ning nende piirnõuete, lisas juba reguleeritud ohtlike kemikaalide piirnõuete muudetakse rangemaks ning lisatakse ajakohaseid märkusi ohtlike kemikaalide kokkupuute ohtlikkuse kohta. Eelnõu eesmärk on kaitsta töötajate tervist ja ohutust ohtude eest, sealhulgas ennetada selliseid ohte, mis tulenevad või võivad tuleneda ohtlikest kemikaalidest.

Eelnõuga tehtavate muudatuste raames tekib tööandjatel kohustus uuendada vajaduse korral töökeskkonna riskianalüüsi, tuvastades ja hinnates riske seoses ohtlike kemikaalidega, ning hinnata, milliseid meetmeid on riskide maandamiseks vaja kohaldada, sealhulgas milliseid isikukaitsevahendeid on vaja kasutusele võtta vastavalt töökeskkonnas esinevatele ohuteguritele.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi töö- ja pensionipoliitika osakonna töökeskkonna nõunik Eneken Sepa (626 9736, eneken.sepa@sm.ee) ning sama osakonna töökeskkonna juht Seili Suder (626 9191, seili.suder@sm.ee).

Eelnõu mõjusid on hinnanud analüüsi ja statistika osakonna analüütik Ester Rünkla (626 9177, ester.runkla@sm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud õigusosakonna õigusnõunik Ethel Bubor (626 9738, ethel.bubor@sm.ee). Eelnõu on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (626 9320, virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/983 (ELT L 164, 20.06.2019, lk 23–29) ning Euroopa Komisjoni direktiivid (EL) 2019/1831 (ELT L 279, 31.10.2019, lk 31–34) ja (EL) 2019/1832 (ELT L 279, 31.10.2019, lk 35–53).

Eelnõuga muudetakse järgmisi määrusi:

- 1) Vabariigi Valitsuse 11. jaanuari 2000. a määrus nr 12 „Isikukaitsevahendite valimise ja kasutamise kord“ (RT I, 29.12.2011, 181);
- 2) Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määrus nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ (RT I, 26.02.2021, 20).

Eelnõuga tehtavad ohtlike kemikaalide määruse muudatused jõustuvad 20. mail 2021. a, kui tuleb direktiivi (EL) 2019/1831 muudatused Eesti õigusesse üle võtta. Samuti jõustuvad 20. mail 2021. a direktiivi (EL) 2019/983 muudatused, mis tuleb Eesti õigusesse üle võtta hiljemalt 11. juuliks 2021. a. Eespool nimetatud direktiivide muudatuste ülevõtmine toimub ühe eelnõuga, kuna mõlema direktiiviga muudetakse ohtlike kemikaalide määrust ning määruse muudatuste menetlemine ja jõustamine mitmel korral vähem kui kahe kuu jooksul oleks ebaotstarbekas ja võib rakendajates (eelkõige tööandjates) tekitada muudatuste sisu suhtes arusaamatust.

Teatud sektoritele on eelnõuga võimaldatud mõnele ohtlikule kemikaalile pikemad jõustumisajad vastavalt direktiiviga (EL) 2019/893 antud võimalustele kasutada üleminekuaega.

Isikukaitsevahendite määruse muudatused jõustuvad 20. novembril 2021. a, kui direktiiv (EL) 2019/1832 tuleb Eesti õigusesse üle võtta.

Eelnõu ei ole seotud muude menetluses olevate eelnõudega. Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist – esimene sätestab isikukaitsevahendite määruse muudatused, teine ohtlike kemikaalide määruse muudatused ning kolmas käesoleva määruse jõustumise ajad.

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse isikukaitsevahendite määruse lisad 1–3 uute lisadega (**eelnõu lisad 1–3**). Lisasid uuendatakse seoses direktiivi (EL) 2019/1832 ülevõtmisega, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/656/EMÜ I, II ja III lisa, mis sätestavad mittesiduvad suunised tööandjatele isikukaitsevahendite valimiseks. Direktiivi (EL) 2019/1832 I, II ja III lisa ajakohastamise vajadus tulenes eelkõige sellest, et oleks tagatud kooskõla Euroopa Parlamendi ja

nõukogu määruses (EL) 2016/425¹ sätestatud ohutegurite liigitusega, kasutatud terminitega ja isikukaitsevahendite tüüpidega. Eelnõuga tehtavad muudatused on eelnõu lisades 1–3 märgitud kollasega.

Eelnõuga tehtavad muudatused isikukaitsevahendite määruse lisades 1–3 (eelnõu lisad 1–3) on peamiselt tehnilist laadi. Lisade eesmärk on lihtsustada ja toetada tööandjatel isikukaitsevahendite valimist vastavalt töökeskkonnas esinevale ohutegurile.

Eelnõuga on **lisas 1 ajakohastatud** isikukaitsevahendite valimise näidistabelit, mis aitab tööandjatel välja selgitada töökohal esinevad ohutegurid ja analüüsida valitavaid isikukaitsevahendeid. Lisas 1 on tehtud eelkõige järgmised muudatused:

- lisatud on „muud ohutegurid“, mille alla kuuluvad sellised ohud nagu uppumine, hapnikunappus ja nähtavuse puudumine;
- bioloogiliste ohutegurite osa on täiendatud järgmiste ohutegurite loeteluga: aerosoolid (tahked ja vedelad) ning vedelikud (otsene ja kaudne kokkupuude ning pritsmed, pihustus, joad);
- mehaaniliste ohutegurite loetelu on täiendatud uute ohuteguritega ning juba olemasolevate ohutegurite loetelu on muudetud detailsemaks;
- elektrilisi ohutegureid on täiendatud elektrilöögi (otsene või kaudne kokkupuude) ja staatilise elektriga (sealhulgas päikesevalgus (muu kui otsene vaatlus));
- aerosoolidest tulenevad ohutegurid tolmu/kiud, suits ja aur on asendatud mõistetega „tahked“ ja „vedelad“. Joonealuses märkuses on selgitatud, et tahkete aerosoolide all kuuluvad tolmu, aurud, suitsud ja kiud ning vedelate aerosoolide alla kuuluvad udud ja pihustused;
- kaitstavate kehaosade loetelu täiendatakse sõnadega „osa keha“;
- kaitstavate kehaosade loetelus asendatakse mõiste „hingamisteed“ mõistega „hingamiselundid“. Hingamiselundkonna moodustavad hingamisteed (ninaõõs, ninaneel, kõri, hingetoru jms) ning kopsud ja alveoolid;
- kaitstavate kehaosade loetelust eemaldatakse mõiste „muu kui seedetrakt“. Muud kehaosad on kaetud mõistetega „kogu keha“, „osa keha“ jne.

Eelnõuga on **lisas 2** ajakohastatud isikukaitsevahendite valikloetelu. Lisas 2 on tehtud eelkõige järgmised muudatused:

- võrreldes kehtiva isikukaitsevahendite määruse lisaga 2 eristatakse eelnõu lisas 2 selgemalt:
 - 1) millist kehaosa isikukaitsevahendid kaitsevad;
 - 2) millised isikukaitsevahendid kaitset pakuvad;
 - 3) milliste töökeskkonnas esinevate ohutegurite eest isikukaitsevahendid kaitset pakuvad;
- uuendatud ja täiendatud on isikukaitsevahendite loetelu. Näiteks on uute isikukaitsevahenditena lisandunud enesepäästevahendid hingamiselundite kaitseks ning hingamiselundite kaitsmiseks on tolmufilter, gaasifilter ja radioaktiivse tolmu filter koondatud ühise mõiste „filtreerivad seadmed“ alla;
- uuendatud ja täiendatud on ohutegurite loetelu, mille eest isikukaitsevahendid kaitset pakuvad. Kehtiva isikukaitsevahendite määruse lisa 2 sätestab üksikud töökohad (näiteks ehitusplatsid, kaevandused jms) ja ohutegurid, mille eest isikukaitsevahendid kaitset pakuvad. Eelnõu lisas 2 tuuakse eraldi välja näidisloetelu ohuteguritest, mille eest isikukaitsevahendid kaitset pakuvad – näiteks kaitseb kiiver pead löögi eest kukkuvalt või lendavalt esemelt. Lisas 2 tehtavad muudatused aitavad tööandjatel lihtsamalt ja ilma vaevata vajaminevaid isikukaitsevahendeid valida;
- ohustatud kehaosade nimetused „rindkere ja kõhu“ ning „keha kaitsmine“ on koondatud ühise nimetaja „kogu keha kaitsmine“ alla.

Eelnõuga on **lisas 3 ajakohastatud** selliste tegevusalade ja tööde loetelu, mille puhul võib olla vajalik kasutada isikukaitsevahendit. Lisas 3 on tehtud eelkõige järgmised muudatused:

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/425, mis käsitleb isikukaitsevahendeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/686/EMÜ (ELT L 81, 31.03.2016, lk 51-98)

- lisa on ümber struktureeritud, et tagada kooskõla isikukaitsevahendite määruse kolmes lisas kasutatavate terminite ja liigituste vahel ning määruses (EL) 2016/425 kasutatavate terminitega. Muudatused võimaldavad eri sektorite ja tööstusharude tööandjatel paremini teha kindlaks ja kättesaadavaks isikukaitsevahendid, mis vastavad konkreetsetele toimingutele ja konkreetsetele ohuteguritele, millega töötajad ohuhinnangu kohaselt kokku puutuvad;
- ohutegurid on jaotatud vastavalt ohurühmale (füüsikalised, keemilised, bioloogilised ja muud) ning iga ohuteguri ohurühma all on eraldi loetletud: 1) ohutegurid; 2) ohustatud kehaosad; 3) isikukaitsevahendid, mis vastavad kehaosa kaitsevad; 4) tööd, mille puhul võib olla vajalik isikukaitsevahendit kasutada. Näiteks, 1) ohutegur on löök kukkuvalt või lendavalt esemelt; 2) ohustatud kehaosa on kolju; 3) isikukaitsevahend, mis koljut kaitseb, on kaitsekiiver; 4) kaitsekiivri kasutamine võib olla vajalik lõhkamistöde korral;
- eelnõu lisaga 3 on täiendatud selliste tööde loetelu, mille puhul võib olla vajalik kasutada asjaomast tüüpi isikukaitsevahendit. Näiteks on lisandunud kaitsekiivri kandmise võimalik vajalikkus, kui töö hõlmab jalgratta ja mehaanilise jõuallikaga jalgrattaga sõitmist;
- võrreldes kehtiva isikukaitsevahendite määruse lisaga 3 on eelnõu lisas 3 eraldi välja toodud tööstusharud ja tegevusalad, kus eelkõige võib ohuteguriga kokkupuude esineda. Muudatus lihtsustab tööandjatel isikukaitsevahendite valimist.

Täpsema isikukaitsevahendite kasutamise vajaduse ja selle omadused selgitab tööandja välja töökeskkonna riskianalüüsi käigus. Isikukaitsevahendit valides peab tööandja isikukaitsevahendite määruse § 2 lõike 4 kohaselt hoolitsema selle eest, et isikukaitsevahend vastaks kaitsevajadusele; ei põhjustaks kandjale liigset koormust ega vähendaks töötaja nägemist või kuulmist korrigeerivate vahendite toimet; sobiks kasutajale; sobiks kasutada kindlates tööoludes; vastaks ergonoomikanõuetele ning oleks kooskõlas töötaja tervises seisundiga.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse normitehnilist märkust, täiendades seda viitega ülevõetavale direktiivile (EL) 2019/1832 (ELT L 279, 31.10.2019, lk 35–53).

Eelnõu §-ga 2 muudetakse ohtlike kemikaalide määrust.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse ohtlike kemikaalide määruse § 2 lõikega 3¹, milles sätestatakse, millal tööandja ei pea hankima ohtlike kemikaalide ohutuskaarte. Muudatus lähtub Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ettepanekust, mis on Sotsiaalministeeriumile edastatud 18. veebruaril 2020. a. Kaubanduskoda tegi ettepaneku muuta õigusakti või koostada asjakohane juhend, tuues välja tingimused, millal tööandja peab esitama töötajale ohutuskaardi või korraldama juhendamist kokkupuutel ohtliku kemikaaliga. Kaubandus-Tööstuskoja hinnangul tuleks ohutuskaartide hankimine ja juhendamine seostada kemikaali ohtlikkuse taseme, kemikaali kasutamise sageduse ja kasutamise kestusega.

Lähtuvalt tehtud ettepanekutest on Sotsiaalministeeriumi hinnangul vajalik ohtlike kemikaalide määruks selgemalt välja tuua, millal ei ole vaja tööandjal tarnijalt ohutuskaarti hankida. Eelnõuga tehtava muudatusega sätestatakse, et tööandjal ei ole vaja ohutuskaarti hankida, kui: 1) tegemist on üldsusele pakutava või müüdava ohtliku kemikaaliga; 2) ohtlik kemikaal on varustatud piisava teabega, et tööandja saaks rakendada asjakohaseid meetmeid riskide maandamiseks. Ohtlike kemikaalide määruks eelnõuga tehtavate muudatuste tegemisel on lähtutud REACH-määruse² artikli 31 lõikest 4, mis sätestab, et tarnijal ei ole vaja ohutuskaarti esitada juhul, kui üldsusele pakutavad või müüdavad ohtlikud ained või segud on varustatud piisava teabega, mille alusel on kasutajatel võimalik rakendada asjakohaseid meetmeid tervise, ohutuse ja keskkonna kaitseks, välja arvatud juhul, kui allkasutaja või levitaja taotleb ohutuskaardi esitamist.

² REACH-määrus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist.

Sotsiaalministeerium on seisukohal, et olukorras, kus ettevõttes on kasutusel näiteks nõudepesuvahend selleks, et iga töötaja saaks pesta oma nõusid, tuleb lähtuda mõistlikkuse põhimõttest ning tööandjal ei ole vaja hankida ohutuskaarti ega seda töötajatele tutvustada, kui pakendil on piisavalt teavet (sh selgesti loetav teave, mis ei ole kulunud) ning mille alusel on võimalik rakendada asjakohaseid meetmeid töötaja tervise, ohutuse ja keskkonna kaitseks. Seejuures säilib siiski tööandja kohustus kontrollida ka olmekeemia kasutamisel kemikaali ohtlikkust, sest ka olmekeemial võib olla väga tervistkahjustav mõju, ning vajaduse korral tuleb hankida ohutuskaart.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse ohtlike kemikaalide määruse § 11¹ lõigetega 6–9, millega nähakse ette direktiivi 2004/37/EÜ muudatuste ülevõtmisega seotud rakendussätted. Kuna teatud ohtlikud kemikaalid vajavad üleminekuaega ning ohtlike kemikaalide piirnormidele on kehtestatud sektoriaalsed erisused, tuuakse nende jõustumine välja nii ohtlike kemikaalide määruse rakendussättes kui ka määruse lisas. Selliselt on konkreetse ohtliku kemikaali juures võimalik täpselt näha, mis ajal uued nõuded kehtima hakkavad.

Erinevad jõustumisajad on neljal ohtlikul kemikaalil:

- 1) **arseenhappe ja selle soolade ning anorgaaniliste arseeniühendite** piirnorm 0,01 mg/m³ jõustub 20. mail 2021. a. Erinormina on ette nähtud üleminekuaeg vasesulatussektori suhtes, kus piirnorm hakkab kehtima 11. juulil 2023. a;
- 2) **formaldehüüdi** (50-00-0) piirnorm 0,37 mg/m³ jõustub 20. mail 2021. a. Tervishoiu-, matuse- ja palsameerimise sektori puhul on ette nähtud üleminekuaeg, millest tulenevalt kehtib nimetatud sektori suhtes piirnorm 0,62 mg/m³ või 0,5 ppm kuni 10. juulini 2024. a;
- 3) **berülliumi ja berülliumi anorgaaniliste ühendite** piirnorm 0,0006 mg/m³ jõustub 20. mail 2021. a ning lõplik piirnorm 0,0002 mg/m³ jõustub 11. juulil 2026. a;
- 4) **kaadmiumi ja selle anorgaaniliste ühendite** piirnorm 0,004 mg/m³ jõustub 20. mail 2021. a ning lõplik piirnorm 0,001 mg/m³ jõustub 11. juulil 2027. a.

Eelnõu § 2 punktiga 3 asendatakse ohtlike kemikaalide määruse lisa uuega (**eelnõu lisa 4**), milles on esitatud töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormide uuendatud loetelu. Lisa uuendatakse seoses direktiivide (EL) 2019/983 ja (EL) 2019/1831 ülevõtmisega. Lisa täiendatakse uute ohtlike kemikaalide ja nende piirnormidega ning märkustega, samuti uuendatakse juba ohtlike kemikaalide loetelus olemasolevate ohtlike kemikaalide piirnorme ja märkuseid. Määruse lisas tehakse ka tehnilisi muudatusi, eemaldades loetelust ohtlikud kemikaalid, mida on loetelus nimetatud rohkem kui üks kord. Eelnõuga ohtlike kemikaalide määruse lisas tehtavad muudatused on eelnõu lisa 4 märgitud kollasega.

Ohtlike kemikaalide määruse lisas kasutatud märkide tähendusse lisatakse uus märgenumbriga „31“ ning selgitus: „sissehingatav fraktsioon“. Muudatuse vajadus tuleneb direktiivist (EL) 2019/983. Kehtivas ohtlike kemikaalide määruse lisas juba olemasolev märg „C“ tähendab, et tegemist on kantserogeense ainega, märg „A“ näitab seda, et aine on naha kaudu kergesti imenduv, märg „S“ näitab, et tegemist on sensibiliseeriva ainega ning märg number „6“ näitab, et metalliline berüllium ei ole sensibiliseeriv.

Direktiivist (EL) 2019/983 tulenevad muudatused ohtlike kemikaalide määruse lisas

1. Uute kantserogeensete ainetena on töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormide loetelus:

Kantserogeen	Pikaajalise kokkupuute piirnorm ³ mg/m ³	Märke	Üleminekumeetmed
Arseenhape ja selle soolad ning anorgaanilised arseeniühendid	0,01	C, 31	Vasesulatussektori suhtes hakkavad piirnormid kehtima alates 11. juulist 2023.
4,4'-metüleen-bis (2-kloroaniliin) (CAS nr 101-14-4)	0,01	C, A	

2. Eesti õiguses olemasoleva kolme kantserogeense aine piirnormid muutuvad rangemaks:

Kantserogeen	Pikaajalise kokkupuute piirnormid				Lühiajalise kokkupuute piirnormid ⁴				Üleminekumeetmed/ Märkused
	Eestis kehtiv piirnorm mg/m ³	Uus piirnorm mg/m ³	Eestis kehtiv piirnorm ppm	Uus piirnorm ppm	Eestis kehtiv piirnorm mg/m ³	Uus piirnorm mg/m ³	Eestis kehtiv piirnorm ppm	Uus piirnorm ppm	
Formaldehüüd (CAS nr 50-00-0)	0,6	0,37	0,5	0,3	1,2	0,74	1	0,6	tervishoiu-, matuse- ja palsameerimise sektori puhul on piirnorm 0,62 mg/m ³ või 0,5 ppm kehtiv kuni 11. juulini 2024. a. Märked „C“ ja „S“.
Kaadmium ja selle anorgaanilised ühendid	Kogutolm 0,05 Peentolm 0,01	0,001	-	-	-	-	-	-	piinorm 0,004 mg/m ³ kehtib kuni 11. juulini 2027. a. Märked: „C“ ja „31“
Berüllium ja berülliumi anorgaanilised ühendid	0,002	0,0002	-	-	-	-	-	-	berülliumi ja berülliumi anorgaanilistel ühenditel on sätestatud üleminekumeetmed, mille kohaselt piirnorm 0,0006 mg/m ³ kehtib kuni 10. juulini 2026. a. Märked C, S, 6, 31

³ Ohtliku kemikaali suurim lubatud keskmine sisaldus töökeskkonna õhus, mõõdetud või arvutatud ajaga kaalutud 8-tunnise kokkupuuteaja keskmisena.

⁴ Ohtliku kemikaali suurim lubatud keskmine sisaldus töökeskkonna õhus, mõõdetud või arvutatud ajaga kaalutud 15-minutilise kokkupuuteaja keskmisena, kui pole näidatud teisiti.

Lisaks tehakse eelnõuga järgmisi muudatusi:

- kantserogeen „kaadmium ja anorgaanilised ühendid (arvutatud kaadmiumile)“ (CAS nr 7440-43-9) asendatakse nimetusega „kaadmium ja selle anorgaanilised ühendid“. Samuti eemaldatakse CAS number, sest see on mõeldud ainult kantserogeenile nimega „kaadmium“ ja võib seega olla eksitav.
- kantserogeen nimetusega „berüllium ja ühendid (arvutatud berülliumile)“ (CAS nr 7440-41-7) asendatakse nimetusega „berüllium ja berülliumi anorgaanilised ühendid“. Samuti eemaldatakse CAS number, sest see on mõeldud ainult kantserogeenile nimega „berüllium“ ja võib seega olla eksitav.

Direktiivist (EL) 2019/1831 tulenevad muudatused ohtlike kemikaalide määrase lisas:

1. Uute kemikaalidena on töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormide loetelus:

Kemikaal	Pikaajalise kokkupuute piirnorm mg/m ³	Pikaajalise kokkupuute piirnorm ppm	Lühiajalise kokkupuute piirnorm mg/m ³	Lühiajalise kokkupuute piirnorm ppm	Märkus
Sec-butüülatsetaat (CAS nr 105-46-4)	241	50	723	150	-
4-aminotolueen (CAS nr 106-49-0)	4,46	1	8,92	2	Märke „A“
Isobutüülatsetaat (CAS nr 110-19-0)	241	50	723	150	-
n-butüülatsetaat (CAS nr 123-86-4)	241	50	723	150	-

2. Eesti õiguses olemasoleva viie kemikaali piirnormid muutuvad rangemaks:

Kemikaal	Pikaajalise kokkupuute piirnormid				Lühiajalise kokkupuute piirnormid			
	Eestis kehtiv piirnorm mg/m ³	Uus piirnorm mg/m ³	Eestis kehtiv piirnorm ppm	Uus piirnorm ppm ⁵	Eestis kehtiv piirnorm mg/m ³	Uus piirnorm mg/m ³	Eestis kehtiv piirnorm ppm	Uus piirnorm ppm ⁶
Klorometaan (CAS nr 74-87-3)	100	42	50	20	200	-	100	-
Trimetüülamiin (CAS nr 75-50-3)	24	4,9	10	2	-	12,5	-	5
2-fenüülpropan (kumeen) (CAS nr 98-82-8);	100	50	20	10	250	250	50	50

⁵ Osakeste arv miljoni osakese kohta mahu järgi õhus

⁶ Osakeste arv miljoni osakese kohta mahu järgi õhus

isoamüülalkohol (isopentüülalkohol, 3- metüül-1-butanool) (CAS nr 123-51-3);	360	18	100	5	-	37	-	10
Fosforüültrikloriid (CAS nr 10025-87-3)	0,6	0,064	0,1	0,01	-	0,13	-	0,02

Tööandja on kohustatud töökeskkonna riskianalüüsi käigus kindlaks määrama **ohtlike kemikaalidega kokkupuute laadi, ulatuse ja kestuse ning sellest tulenevalt hindama riski töötajate tervisele ja ohutusele ning võtma tarvitusele vajalikud ennetusabinõud**. Samuti on tööandja kohustatud töökeskkonna riskianalüüsi käigus mõõtma töökeskkonna õhu keemiliste ainete sisaldust (mõõtmised teed tööandja tellimusel akrediteerimisasutuse poolt akrediteeritud või erialase kompetentsuse kinnitust omav mõõtelabor) ja võrdlema neid piirnormidega (ohtlike kemikaalide määrase § 2 lõike 1 punkt 2 ja lõike 4).

Ohtlike kemikaalide määrase lisast eemaldatakse ohtlikud kemikaalid, mida on loetelus nimetatud kaks või enam korda, kuid on erinevate nimetustega. Lisast eemaldatakse järgmiste nimetustega ained:

- 1) aminobenseen (aniliin, fenüülamiin) (62-53-3) ja fenüülamiin (aniliin, aminobenseen) (62-53-3). Lisasse jääb alles kemikaal nimetusega **aniliin (aminobenseen, fenüülamiin) (62-53-3)**;
- 2) metüülkloriid (klorometaan) (74-87-3). Lisasse jääb alles kemikaal nimetusega **klorometaan (metüülkloriid) (74-87-3)**;
- 3) kumeen (isopropüülbenseen) (98-82-8). Lisasse jääb alles kemikaal nimetusega **isopropüülbenseen (kumeen) (98-82-8)**;
- 4) isopentüülalkohol (isoamüülalkohol, 3-metüül-1-butanool) (CAS nr 123-51-3) ja 3-metüül-1-butanool (isoamüülalkohol, isopentüülalkohol) (123-51-3). Lisasse jääb alles kemikaal nimetusega **isoamüülalkohol (isopentüülalkohol, 3-metüül-1-butanool) (CAS nr 123-51-3)**;
- 5) fosforoksiidkloriid (fosforüültrikloriid) (10025-87-3). Lisasse jääb alles kemikaal nimetusega **fosforüültrikloriid (fosforoksiidkloriid) (10025-87-3)**;
- 6) metanaal (formaldehüüd) (50-00-0). Lisasse jääb alles kemikaal nimetusega **formaldehüüd (metanaal) (50-00-0)**.

Lisaks eemaldatakse ohtlike kemikaalide määrase lisast „kehvi kuni“ andmed ohtlike kemikaalide juurest, mille kuupäev on juba möödunud. „Kehtiv kuni“ ja kuupäev eemaldatakse järgmiste ohtlike kemikaalide juurest:

- etüleendibromiidi (106-93-4) nimetuse, piirnormide ja märkuste juurest eemaldatakse „kehtiv alates 21.02.2021“;
- 4-4'-metüleendianiliini (101-77-9) nimetuse, piirnormi ja märkuste juurest eemaldatakse „kehtiv alates 21.02.2021“;
- mineraalõlide, mida on eelnevalt kasutatud sisepõlemismootorites mootori liikuvate osade määrimiseks ja jahutamiseks, nimetuse ja märkuste juurest eemaldatakse „kehtiv alates 21.02.2021“;
- polütsükliliste aromaatsete süsivesinike segude, eelkõige benso[a]püreeni sisaldavad segud nimetuse ja märkuste juurest eemaldatakse „kehtiv alates 21.02.2021“;
- trikloroetüleeni (79-01-6) märkuste lahtrist eemaldatakse „A märke kehtiv alates 21.02.2021“.

Samuti eemaldatakse ohtlike kemikaalide määrase lisast rida, mis kirjeldab ohtliku kemikaali „süsinikmonooksiid (630-08-0)“ piirnorme allmaakaevanduses. Muudatuse vajadus on tingitud

asjaolust, et kuupäev, milleni allmaakaevanduse eri piirnormid kehtisid (kehtiv kuni 21.08.2020), on möödunud.

Eelnõu § 2 punktiga 4 muudetakse ja täiendatakse normitehnilise märkuse sõnastust. Tegemist on tehnilise täpsustamisega tulenevalt direktiivide (EL) 2019/983 (ELT L 164, 20.06.2019, lk 23–29) ja (EL) 2019/1831 (ELT L 279, 31.10.2019, lk 31–34) ülevõtmisest.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse määruse jõustumine 20. mail 2021. a, mil tuleb direktiivi (EL) 2019/893 muudatused Eesti õigusesse üle võtta. Samuti jõustuvad 20. mail 2021. a direktiivi (EL) 2019/1831 muudatused, mis tuleb Eesti õigusesse üle võtta hiljemalt 11. juuliks 2021. a.

Erisus nähakse ette eelnõu § 1 puhul, mille muudatused jõustuvad 20. novembril 2021. a, kui direktiivi (EL) 2019/1832 muudatused tuleb Eesti õigusesse üle võtta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga viiakse Eesti õigus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/983 ning Euroopa Komisjoni direktiividega (EL) 2019/1831 ja (EL) 2019/1832.

Eelnõu seletuskirja lisas 1 on direktiivide ning Eesti õiguse võrdlustabel.

4. Määruse mõjud

Isikukaitsevahendite valimise ja kasutamise korda ning ohtlike kemikaalide ohutuskaarte puudutavad muudatused on tehnilised ja õigusselgust parandavad ega too kaasa mõjusid.

Eelnõuga tehtavatel muudatustel, millega täiendatakse ohtlike kemikaalide määruse lisa uute ohtlike kemikaalide ja nende piirnormidega ning millega muudetakse rangemaks Eesti õiguses reguleeritud ohtlike kemikaalide piirnormid, võib tuvastada sotsiaalse mõju, mõju majandusele, mõju keskkonnale ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele. Muudatustel puudub mõju regionaalarengule ning riigi julgeolekule ja rahvusvahelistele suhetele.

Muudatus 1: ohtlike kemikaalide käitlemise nõuded muudetakse rangemaks

Eelnõus kavandatava muudatusega sätestatakse 14 ohtlikule kemikaalile töökeskkonnas uued piirnormid vastavalt direktiividele (EL) 2019/983 ja (EL) 2019/1831. Määruse eelnõuga kehtestatakse Eesti õiguses kuue ohtliku kemikaali piirnormid esimest korda ning kaheksa ohtliku kemikaali piirnormid muudetakse rangemaks.

Eelnõus nimetatud 14 ohtliku kemikaaliga (sh viie kantserogeense ainega) võib kokku puutuda tööstuse sektoris (täpsemalt keemia-, naha-, farmaatsia-, metalli-, kummi- ja plasttoodete ning elektroonikaseadmete tootmises), elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamisel ning veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluses. Enim eelnõus sätestatud ohtlike kemikaale esineb keemiatoodete tootmisel (arsen, formaldehüüd, aniliin, klorometaan, trimetüülamiin, 2-fenüülpropan, sec-butüülatsetaat, 4-aminotolueen, isoamüülalkohol, fosforüültrioksiid) ning kummi- ja plasttoodete tootmisel (formaldehüüd, 4,4-metüleen(2-kloroaniliin), 2-fenüülpropan, sec-butüülatsetaat, N-butüülatsetaat, fosforüültrioksiid).

Lisaks töökeskkonnale võib eelnõus sätestatud ohtlikke kemikaale esineda ka välisõhku paisatavates gaasides.

Muudatus avaldab mõju elanikkonnale, töötajatele, tööandjatele, mõõtelaboritele ja riigiasutustele.

Mõju sihtrühm 1: töötajad, kes puutuvad töötamisel kokku eelnõus nimetatud 14 ohtliku kemikaaliga, millele kehtestatakse uued või senisest rangemad nõuded.

Statistikaameti andmetel oli 2019. aastal Eestis kokku 598 300 palgatöötajat.

Eelnõus märgitud 14 ohtliku kemikaali võimalikul kasutusel Eestis töötas ligi 80 000 palgatöötajat (täpsemalt keemiatööstuses 2519, kummi- ja plasttoodete tootmises 3941, metallitööstuses 12 810, mööblitootmises 7820, toiduainetetööstuses 13 759, rõivatootmises 6033, nahatöötluses 1141, elektriseadmete tootmises 5477, elektroonikaseadmete tootmises 5784, trükinduses 2926, mittemineraalsete toodete tootmises 1312, elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise ettevõtetes 4890 ning veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluses 3243). Nimetatud tegevusaladel võib tööprotsesside käigus toimuda kokkupuude mõne ohtliku kemikaaliga, mille käitlemisele kehtestatakse uued või senisest rangemad nõuded.

Mõjutatud sihtrühm on keskmise suurusega, kuna on suurem kui 5% kõikidest palgatöötajatest.

Mõju valdkond 1: sotsiaalne mõju

Ohtlike kemikaalide käitlemisele rangemate nõuete kehtestamine kaitseb töötajate tervist. Eelnõus esitatud piirnormidest kinnipidamine töökeskkonnas aitab ennetada töötajate haigestumist ohtlikest kemikaalidest põhjustatud haigustesse (nt nahahaigused, allergeenidest põhjustatud kutsehaigused, kutsemürgistused, kopsukahjustused ja vähk). Ebasoovitavate mõjude risk on väike, sest muudatusel on selgelt positiivne mõju – suureneb töötaja kindlustunne, et töötamine on ohutu ja töötaja tervist säästev.

Mõju ulatus ja sagedus on väike, sest muudatus avaldab mõju vaid ohtliku kemikaaliga kokkupuutel ehk väga harva ning ka siis ei puuduta see kõiki töötajaid. Tulenevalt töötajate tervise kaitse vajadusest on muudatuse mõju sihtrühmale oluline.

Mõju sihtrühm 2: tööandjad, kelle ettevõttes tööprotsesside käigus võivad töötajad kokku puutuda eelnõus nimetatud 14 ohtliku kemikaaliga, millele kehtestatakse uued või senisest rangemad nõuded

Statistikaameti andmetel oli 2019. aastal Eestis kokku 133 784 ettevõtet/asutust. 2019. aastal tegutses Eestis 59 803 vähemalt ühe töötajaga tööandjat⁷.

Eelnõus märgitud 14 ohtliku kemikaali võimalikul kasutusel Eestis tegutses ligi 5000 ettevõtet (täpsemalt keemiatööstuses 111, kummi- ja plasttoodete tootmises 213, metallitööstuses 1223, mööblitootmises 704, toiduainetetööstuses 552, rõivatootmises 529, nahatöötluses 70, elektriseadmete tootmises 131, elektroonikaseadmete tootmises 114 ettevõtet, trükinduses 386, mittemineraalsete toodete tootmises 84, elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise ettevõtetes 230 ning veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluses 281 ettevõtet). Nimetatud tegevusaladel võib tööprotsesside käigus toimuda kokkupuude mõne ohtliku kemikaaliga, mille käitlemisele kehtestatakse uued või senisest rangemad nõuded.

Mõjutatud sihtrühm on keskmine, kuna on suurem kui 5% kõigist vähemalt ühe töötajaga ettevõtetest Eestis.

Mõju valdkond 1: mõju majandusele

⁷ Tööinspektsiooni andmebaasis olevate selliste ettevõtete arv, kus Maksu- ja Tolliameti andmetel töötas vähemalt üks töötaja..

Muudatus suurendab eelduslikult mõnevõrra tööandjate jaoks töötervishoiu- ja tööohutusalase ennetustegevusega kaasnevat aja- ja ressursikulu, suureneb töökoormus. Uute kemikaalide lisamine ohtlike kemikaalide loetellu ning mitme ohtliku kemikaali käitlemise nõuete rangemaks muutmine toob tööandjale kaasa täiendavad kulutused, kuna ohtlike kemikaalide käitlemisel ettevõtetes on tööandja kohustus võtta tarvitusele kõik abinõud, et kaitsta töötajate tervist kemikaalidest lähtuva võimaliku terviseohu eest. Tööandja peab korraldama täiendava töökeskkonna riskianalüüsi ning vajaduse korral tegema ohtlike kemikaalide sisalduse uued mõõtmised töökeskkonnas, töötajate ja töökeskkonnavolinike täiendava juhendamise, töö ümberkorraldamise, ventilatsioonisüsteemi parendamise, võtma kasutusele uusi isikukaitsevahendeid jne.

Muudatusel on tööandjatele ka positiivne majanduslik mõju. Töökeskkonnas ohtlike kemikaalide käitlemisele rangemate nõuete kehtestamine aitab vältida tööga seotud tervisekahjustuste, sh vähi tõttu töötajate kaotamist ja kulutusi uute töötajate otsimisele ja koolitamisele.

Muudatuse majanduslik mõju tööandjatele on väheoluline, kuna mõju sagedus avaldub ebaregulaarselt, mõju ulatus ei eelda tööandjate käitumises erilisi muutusi ja ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju valdkond 2: sotsiaalne mõju

Kavandatav muudatus suurendab tööandjate vastutust töötajatele ohutu töökeskkonna loomisel, parandab sotsiaalset keskkonda ettevõttes. Muudatus suurendab eelduslikult ka tööandjate endi vajadust töötervishoiu- ja tööohutusalaseid teadmisi täiendada ning oma ettevõttes esinevate keemiliste ohuteguritega kursis olla, mis kokkuvõttes parandab üldist töötervishoiu- ja tööohutusalast olukorda ettevõtetes ning teadlikkust.

Muudatuse sotsiaalne mõju tööandjatele on väheoluline, kuna mõju sagedus avaldub ebaregulaarselt, mõju ulatus ei eelda tööandjate käitumises erilisi muutusi ja ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju sihtrühm 3: Tööinspeksioon

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Kuna tööandjad ei ole Tööinspeksiooni eelnõus nimetatud kantserogeensete ainete kasutamisest teavitanud ning töökeskkonna järelevalve käigus ei ole Tööinspeksioon eelnõuga sätestatud ohtlike kemikaalide käitlemisel töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumist tuvastanud, siis täpsemad andmed eelnõus nimetatud ohtlike kemikaalide (sh kantserogeensete ainete) käitlemise kohta Eesti ettevõtetes puuduvad.

Muudatuse tulemusel suureneb mõnevõrra Tööinspeksiooni töökoormus. Töökeskkonnavalane järelevalve täieneb uute kohustustega (järelevalve käigus tuleb kontrollida uute ohtlike kemikaalide kasutamist/käitlemist töökeskkonnas), mis eeldab vajadust korraldada tööinspektorite juhendamist ja koolitamist ning vajaduse korral tuleb anda nõu töökeskkonnas esinevate keemiliste ohutegurite kohta.

Muudatus mõjutab vaid ühte riigiasutust ehk mõjutatav sihtrühm on väike. Mõju ulatus on väike, kuna muudatusega ei kaasne Tööinspeksiooni käitumises suuri muutusi. Mõju sagedus on keskmine, sest tegevus on küll reeglipärane, kuid mitte igapäevane. Negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad. Kokkuvõttes on mõju Tööinspeksioonile väheoluline.

Mõju sihtrühm 4: mõõtelaborid

Ohtlike kemikaalide sisaldust õhus mõõdavad Eesti Akrediteerimiskeskuse poolt akrediteeritud mõõtelaborid. Eesti Akrediteerimiskeskuse kodulehe andmetel mõõdavad kemikaalide sisaldust õhus kuus laborit: VKG OIL AS, Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ, Terviseameti kesklabori keemialabor, Terviseameti Tartu labor, Ökosil AS; ja Eesti Energia AS ökoloogialabor.

Terviseameti laboritel on olemas tehniline võimekus mõõta suurema osa direktiiviga kaasnevate kemikaalide sisaldust töökeskkonna õhus (näiteks formaldehüüd, n-butüülatsetaat, sec-butüülatsetaat, isobutüülatsetaat, isoamüülalkohol, 2-fenüülpropan (kumeen)). Labor on valmis välja arendama ka uusi mõõtmismetoodikaid puuduolevate meetodite osas, kui sellekohane nõudlus tekib (näiteks klorometaan, trimetüül-amiin, fosforüültrikloriid, 4-aminotolueen, arseenhape ja selle soolad ning anorgaanilised arseeniühendid).

Mõju valdkond: mõju majandusele

Muudatusel on sihtrühmale nii positiivne kui negatiivne mõju. Eelduslikult suurendab muudatus nende mõõtelaborite töökoormust, kes on akrediteeritud mõõtma ohtlike kemikaalide sisaldust töökeskkonna õhus ja seeläbi mõjub muudatus positiivselt. Kui mõne ohtliku kemikaali mõõtmist pole siiani tellitud, võib osutuda vajalikuks uue mõõtemetoodika väljatöötamine, reaktiivide tellimine ja metoodika katsetamine. Üksikanalüüside jaoks metoodika arendamine on kulukas.

Muudatusega mõjutatud sihtrühm on väike, kuna ohtlike kemikaalide sisaldust õhus mõõtvaid laboreid on vähe. Mõju esinemise sagedus ja ulatus on keskmine, kuna on regulaarne tegevus ning sihtrühma käitumises võivad kaasneda muudatused. Eelduslikult ei too muudatus kaasa olulisi kohanemiskulusi. Kokkuvõttes on mõju sihtrühmale väheoluline.

Mõju sihtrühm 5: Eesti elanikkond

Statistikaameti andmetel oli 2021.aasta 1. jaanuaril Eestis 1,3 miljonit elanikku.

Mõju valdkond: mõju keskkonnale

Välisõhu saasteallikad on näiteks katlamajad, kuumpressid, suitsuahjud jm.

Järelevalvet välisõhku heidetavate saasteainete koguste üle teeb Keskkonnaagentuur, kelle aastaruande⁸ järgi oli 2019. aastal Eestis käesoleva määrase ohtlikest ainetest kaadmiumi heitekogus 313,7 kilogrammi, arseeni heitekogus 1952,6 kilogrammi, formaldehüüdi heitekogus 20,7 tonni, isobutüülatsetaadi heitekogus 1,8 tonni, n-butüülatsetaadi heitekogus 55,7 tonni, trimetüülamiini heitekogus 0,2 tonni ja kumeeni heitekogus 0,02 tonni.

Töökeskkonnas inimestele ohtlike kemikaalide leviku piiramine aitab kaasa ka nende saasteainete vähenemisele elukeskkonnas. Mõju sihtrühm on suur (Eesti elanikkond). Mõju sagedus on väike, kuna teadaolevalt pole keskkonda paisatavate ohtlike kemikaalide piirnормi ületatud. Mõju ulatus on väike, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasneda muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi. Kokkuvõttes võib muudatuse mõju keskkonnale pidada väheoluliseks

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

⁸ Õhku paisatud saasteainete heitekogused Eestis. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/saasteheitekogused>.

Eelnõu rakendamiseks ei kaasne riigieelarvele lisakulusid.

Eelnõuga kavandatud muudatus aitab eelduslikult vähendada ravi ja taastusraviga seotud riigi tervishoiukulusid, samuti vähendada sellest tingitud töövõimetuse ja ennetähtaegselt pensionile jäämisega seotud kulusid ning kutsehaiguseks tunnistatud haiguste eest makstavaid hüvitisi.

6. Määruse jõustumine

Eelnõuga tehtavate muudatuste jõustumise aeg on erinev.

Eelnõu § 2 muudatused jõustuvad 20. mail 2021. a. Erisus muudatuste jõustumisel on eelnõu § 1 muutmisel – muudatused jõustuvad 20. novembril 2021. a.

Täiendavalt on erisused muudatuste jõustumisel ohtlike kemikaalide puhul nagu kaadmium ja selle anorgaanilised ühendid (uus piirnorm jõustub 20. mail 2021 ja rangem piirnorm jõustub 11. juulil 2027. a) ning berüllium ja berülliumi anorgaanilised ühendid (uus piirnorm jõustub 20. mail 2021. a ja rangem piirnorm jõustub 11. juulil 2026. a). Erisused jõustumistähtaegades on esitatud ohtlike kemikaalide määrukses ning sama määrukses lisas vastavate ohtlike kemikaalide juures, millele üleminekuajaks kehtib. Selliselt on ettevõtjatel selgelt näha ja ette teada uute ohtlike kemikaalide ja nende piirnormide jõustumisajad ning võimalik teha ettevõttes õigel ajal muudatusi.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning seisukoha avaldamiseks Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Tööinspektsioonile, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, MTÜ-le Eesti Personalijuhtimise Ühing PARE, Eesti Töötervishoiuarstide Seltsile, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Ehitusettevõtjate Liidule, Eesti Masinatööstuse Liidule, Eesti Elektroonikatööstuse Liidule, Eesti Mööblitootjate Liidule, Eesti Plastitööstuse Liidule, Eesti Rõiva- ja Tekstiililiidule, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liidule, Terviseametile, VKG OIL AS-ile, Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ-le, Ökosil AS-ile, Eesti Energia AS Ökoloogialaborile.

Alljärgnevalt on kirjeldatud töökeskkonnas esinevaid ohtlikke kemikaale (sh kantserogeenseid ja mutageenseid ained), mida direktiivide muudatustest tulenevalt Eesti õiguses muudetakse.

Direktiivist (EL) 2019/983 tulenevad muudatused

Kaadmium ja selle anorgaanilised ühendid (CAS nr puudub) on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määrus) klassifitseeritud 1B kantserogeeniks.

Kasutusala: töötajad puutuvad kaadmiumi ja selle anorgaaniliste ühenditega kokku eelkõige metallitoodete ja tekstiilitoodete tootmises ning arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises. Kokkupuude võib toimuda ka elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 1797 ettevõtet 27 503 töötajaga.

Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal 222 Eesti ettevõtte kaadmiumiühendeid sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 313,7 kilogrammi.

Mõju tervisele: kopsuvähk, samuti hingamisteede ärritus, köha, võimalik metallipalaviku (iiveldus, palavik, higistamine, lihasevalu) teke, peavalu, silmade punetus/valu. Suure hulga kaadmiumiaurudega kokkupuutel on võimalik äge kopsuturse ja pöördumatu kopsukahjustus, allaneelamisel kõhuvalu, -lahtisus, oksendamine.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: piirnorm muutub rangemaks.

Berüllium ja selle anorgaanilised ühendid (CAS nr puudub) on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määrus) klassifitseeritud 1B kantserogeeniks.

Kasutusala: töötajad puutuvad berülliumi ja selle anorgaaniliste ühenditega kokku eelkõige portselani- ja keraamikatoodete ning mittemetallsetest mineraalidest toodete tootmises. Mõningane kokkupuude võib toimuda ka elektriseadmete tootmises ning kaevandamises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 120 ettevõtet 1895 töötajaga.

Mõju tervisele: kopsuvähk, lisaks võib tekitada kopsupõletikku, ninaverejooksu, silma sarvekesta haavandeid ja sidekesta põletikku, laugude turset, nahalöövet, -haavandeid, kontaktdermatiiti.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: piirnorm muutub rangemaks.

Arseenhape ja selle soolad ning anorgaanilised arseeniühendid (CAS nr puudub) on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määrus) klassifitseeritud 1A kantserogeeniks.

Kasutusala: töötajad puutuvad arseenhappe ja selle soolade ning anorgaaniliste arseeniühenditega kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises, farmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmises, klaasi ja klaasitoodete tootmises ning arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 285 ettevõtet 9783 töötajaga.

Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal 266 Eesti ettevõtte arseeniühendeid sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 1952,6 kilogrammi.

Mõju tervisele: kopsuvähk, samuti võib tekkida köha, hingamishäired, neeluhaavandid, hemolüüs (vererakkude lagunemine), kesk- ja perifeerse närvisüsteemi häired, seedekulgla ärritusnähud (iiveldus, kõhulahtisus, kõhuvalud).

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: uus piirnorm, mida pole seni Eesti õiguses reguleeritud.

4,4'-metüleen-bis(2-kloroaniliin) (CAS nr 101-14-4) on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määrus) klassifitseeritud 1B kantserogeeniks.

Kasutusala: töötajad puutuvad 4,4'-metüleen-bis(2-kloroaniliin)iga kokku eelkõige kummi- ja plasttoodete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusalal kokku 213 ettevõtet 3941 töötajaga.

Mõju tervisele: põievähk, samuti võib tekkida pearinglus, peavalu, iiveldus, segasusseisund, nohu, teadvusekaotus, allaneelamisel kõhuvalu, silmade ärritus ja keemiline põletus.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: uus piirnorm, mida pole seni Eesti õiguses reguleeritud.

Formaldehüüd (CAS nr 50-00-0) on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määrus) klassifitseeritud 1B kantserogeeniks.

Kasutusala: töötajad puutuvad formaldehüüdiga kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises, põhifarmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmises ning kummi- ja plasttoodete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 338 ettevõtet 6774 töötajaga.

Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal 13 Eesti ettevõtte formaldehüüdi sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 20,7 tonni.

Mõju tervisele: ninaneeluvähk, võimalik leukeemia; samuti tekitab silmade ärritust punetust, turset, valu ja nägemise hägusust ning hingamisteede ärritust, köha, peavalu ja iiveldust.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: piirnorm muutub rangemaks.

Direktiivist (EL) 2019/1831 tulenevad muudatused

Sec-butüülatsetaat (CAS nr 105-46-4)

Kasutusala: töötajad puutuvad sec-butüülatsetaadiga kokku eelkõige toiduainete tootmises, nahatöötlemises ja nahktoodete tootmises, kemikaalide ja keemiatoodete tootmises, põhifarmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmises ning kummi- ja plasttoodete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 960 ettevõtet 21 674 töötajaga.

Mõju tervisele: silmade ja hingamisteede ärritus.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: uus piirnorm, mida pole seni Eesti õiguses reguleeritud.

4-aminotolueen (CAS nr 106-49-0)

Kasutusala: töötajad puutuvad 4-aminotolueeniga kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 111 ettevõtet 2519 töötajaga.

Mõju tervisele: allaneelamisel, sissehingamisel ja kokkupuutel nahaga mürgine, põhjustades silmade ärritust, allergilist reaktsiooni.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: uus piirnorm, mida pole seni Eesti õiguses reguleeritud.

Isobutüülatsetaat (CAS nr 110-19-0)

Kasutusala: töötajad puutuvad isobutüülatsetaadiga kokku eelkõige tekstiilikiudude ettevalmistamisel ja ketramisel, karusnahatoodete tootmises, nahatöötlemisel ja nahktoodete tootmises ning trükinduses ja salvestiste paljunduses. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 481 ettevõtet 4287 töötajaga. Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal Eesti isobutüülatsetaati sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 1,8 tonni.

Mõju tervisele: kokkupuude võib põhjustada nahapõletusi, ärritada silmi, nina ja kurku; suur kokkupuude võib põhjustada nõrkustunnet, peavalu, uimasust.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: uus piirnorm, mida pole seni Eesti õiguses reguleeritud.

n-butüülatsetaat (CAS nr 123-86-4)

Kasutusala: töötajad puutuvad n-butüülatsetaadiga kokku eelkõige kummi- ja plasttoodete tootmises, metallitoodete tootmises, mootorsõidukite ja haagiste tootmises ning mööblitootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 960 ettevõtet 21 674 töötajaga. Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal Eestis n-butüülatsetaati sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 55,7 tonni.

Mõju tervisele: võib põhjustada unisust või peapööritust.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: uus piirnorm, mida pole seni Eesti õiguses reguleeritud.

Klorometaan (CAS nr 74-87-3);

Kasutusala: töötajad puutuvad klorometaaniga kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 111 ettevõtet 2519 töötajaga.

Mõju tervisele: võib põhjustada vähki ning pikaajalisel või korduval kokkupuutel võib kahjustada organeid.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: piirnorm muutub rangemaks.

Trimetüülamiin (CAS nr 75-50-3)

Kasutusala: töötajad puutuvad trimetüülamiiniga kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises, elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamises ning veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluses. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 623 ettevõtet 10 652 töötajaga. Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal Eestis trimetüülamiini sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 0,2 tonni.

Mõju tervisele: võib põhjustada nahapõletusi ja silmakahjustusi, hindamisteede ärritust, nahaärritust.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: piirnorm muutub rangemaks.

2-fenüülpropan (kumeen) (CAS nr 98-82-8)

Kasutusala: töötajad puutuvad 2-fenüülpropaniga kokku eelkõige tekstiilkiudude ettevalmistamisel ja ketramisel, rõivatootmisel, nahatöötlemisel ja nahktoodete tootmisel, kemikaalide ja keemiatoodete tootmisel ning kummi- ja plasttoodete tootmisel. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 931 ettevõtet 13 827 töötajaga. Keskkonnaagentuuri välisõhu saasteallikate infosüsteemi OSIS andmetel oli 2019. aastal Eesti 2-fenüülpropaniga sisaldavate saasteainete heitekogus välisõhku kokku 0,02 tonni.

Mõju tervisele: võib põhjustada hingamisteede ärritust, kuid allaneelamisel ja hindamisteedesse sattumisel võib olla surmav.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruks: piirnorm muutub rangemaks.

Isoamüülalkohol (CAS nr 123-51-3)

Kasutusala: töötajad puutuvad isoamüülalkoholiga kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises. Statistikaameti andmetel tegutseb Eestis nimetatud tegevusaladel kokku 931 ettevõtet 13 827 töötajaga.

Mõju tervisele: põhjustab tõsiseid silmakahjustusi ja nahaärritusi, sissehingamisel on kahjulik ja võib tekitada hingamisteede ärritust.

Muudatus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuete määruses: piirnorm muutub rangemaks.

Fosforüültrikloriid (CAS nr 10025-87-3)

Kasutusala: Töötajad puutuvad fosforüültrikloriidiga kokku eelkõige kemikaalide ja keemiatoodete tootmises; kummi- ja plasttoodete tootmises; metalltoodete tootmises; arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises ning elektriseadmete tootmises. Statistikaameti andmetel tegeleb Eestis nimetatud tegevusalades kokku 1792 ettevõtet 30501 töötajaga.

Mõju tervisele: sissehingamisel surmav. Samuti põhjustab tõsiseid nahapõletusi, silmakahjustusi ning kahjustab elundeid pikaajalise või korduva kokkupuute korral.

Muudatusvajadus ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded määruses: piirnorm muutub rangemaks.